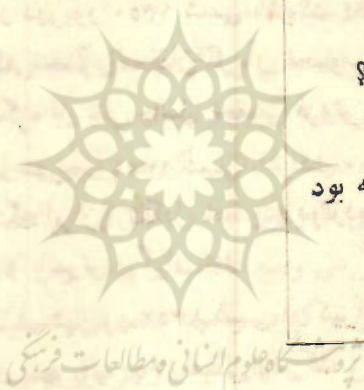

نگاهی کوتاه به گذشته و امیدی بزرگ به آینده

کنگره‌های تحقیقی :

- برای چه بنیاد شدند؟
- روش کارشان چه بود؟
- کدام مفیدتر افتاد؟
- کجا موافق اساس اولیه بود
- کجا دور از آن
- حال چه باید کرد؟

پروژه نگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

کنگره‌های تحقیقی بدنبال يك فرمان و يك طرح تشکیل یافتند: متن فرمان: «ما به وزارت فرهنگ و هنر مأموریت دادیم که باتوجه به مسائل و شرایط کنونی زبان یاری طرح مناسبی برای فرهنگستان ایران تهیه نماید. براساس این فرمان جلسات سخنرانی و بحث درباره شاهنامه و زبان فارسی بصورت «موضوعی» و بوسیله وزارت فرهنگ و هنر تشکیل و حاصل بحثها بصورت کتابهایی منتشر گردید.

حسن بزرگ این جلسات آن بود که: موضوع خاصی را از جهات مختلف و با دیدهای گوناگون بررسی میکردند و آنچه درباره آن تحقیق کرده و اندیشیده بودند یکجا ابراز میداشتند و اگر هم راه تازه‌ای نمی‌گشود، لاقلاً راه‌یافته را برای رهروان بعدی صاف و هموار ارائه میداد. امید است سخنرانیها و مباحثات این جلسات برای فعالیتهای آن که بزودی آغاز خواهد گردید مفید واقع شود.»

«پس از کنگره جهانی بزرگ ایران شناسان که در سال ۱۳۴۵ تشکیل گردید و در آن مسائل ایران‌شناسی در سطح بین‌المللی مورد بررسی و تحلیل قرار گرفت طبعاً شایسته بود که محافل علمی و دانشگاهی ایران از جنبه‌های مختلف تخصصی این مطالعات را بصورتی دقیقتر ادامه دهند، تادانشمندان ایرانی هر بار باتوشه علمی غنی‌تری در کنگره‌های آینده جهانی ایران‌شناسان شرکت ورزند.»

بر اساس طرحی که بدابتکار دانشگاه تهران صورت یافت. نخستین کنگره در شهریور ۱۳۴۹ شمسی با شرکت ۲۱۰ تن دانشمند ایرانی برگزار گردید که در یازده شعبه - ۱۴۴ خطابه قرائت شد و قسمت عمده مقالات منتشر گردید و در اختیار علاقمندان قرار گرفت.

کارهای تحقیقی این کنگره متنوع و جالب بود.

دوهمین کنگره - در شهریور ۱۳۵۰ شمسی با شرکت ۱۳۴ تن دانشمند ایرانی در مشهد تشکیل گردید و کمی حضور محققان در آن محسوس مینمود در ده شعبه ۹۲ خطابه قرائت شد. این کنگره از نظر حاصل تحقیقی فروتر بود.

سومین کنگره - در شهریور ۱۳۵۱ شمسی با شرکت ۲۰۰ تن دانشمند ایرانی در تهران (بدعوت بنیاد فرهنگ ایران) تشکیل شد، و در دوازده شعبه، ۱۵۸ خطابه قرائت گردید، این کنگره بهتر و باثمرتر برگزار شد.

چهارمین کنگره - در شهریور ۱۳۵۲ شمسی در شیراز تشکیل شد.

پنجمین کنگره - در شهریور ۱۳۵۴ شمسی با شرکت ۲۰۱ تن دانشمند ایرانی در اصفهان تشکیل گردید و در ده شعبه، ۱۳۵ خطابه ایراد شد.

مطلبی که درباره این کنگره‌ها باید گفت این که:

گرچه مقالات و نظرات ارزنده مطرح گردید اما گاهگاه دو گونه سخن هم که متناسب با اینگونه کنگره‌ها و موافق اساس تشکیل آنها نبود دیده میشد.

نوع اول - سخنانی که شایسته درج در يك مجله یا در دیباچه کتابی است از قبیل: شرح اشعار خاقانی - طنزچیست - سخنوری - نظارت دستوری - اسرار التوحید خنده و گریه - معرفی کاشمر - تعاریف منقوله از شعر.

نوع دوم - سخنانی که به‌ایران‌شناسی هرگز مددیار نبود از قبیل:

عارفان چگونه حج می‌گذارند

نفایس کتب حدیث

سخن انتقادی در نحو عربی

فی بیوت اذن الله

ششمین کنگره - گزارشات آن منتشر نشده است.

حال که به کنگره هفتم تحقیقات ایرانی نزدیک می‌شویم خوبست از کنگره‌های گذشته درس آموزیم و بدانها توجه کنند. و در برنامه‌های این کنگره مورد نظر قرار دهیم.

پیشنهادات برای کنگره هفتم

۱- شایسته است دانشگاه علاوه بر آموزشگاه بودن، «مکتب علمی و فکری» برای جامعه علمی ایران باشد و بر همه افراد تحصیل کرده و همه موسسات علمی و فنی راهبری و نظارت صالحانه و دوستانه کند و سازنده و راهنما باشد، و آخرین نظرات را همواره در اختیار گذارد، و با دانشجوی خود پس از فراغت از تحصیل بیشتر از هنگام تحصیل مربوط باشد و مرتباً با کار او و تحولات فکری او تماس گیرد. البته طرح عملی این امر را اعضای کنگره پیشنهاد خواهند نمود.

۲- بجاست که میراث علمی و فکری ما از گذشته «بصورت کتاب و دیگر آثار و اسناد همه دسته دسته برداشت گردد و بزبان روز و باخلاصه‌ترین شکل بانضمام اظهار نظر اهل آن جزء بجزء در اختیار قرار گیرد، و آنچه هنوز قابل استفاده است در متن کارهای تحصیلی و علمی ما واقع شود و مابقی برای اهل تحقیق بایگانی گردد.

۳- سازمانی به بررسی وضع دانشمندان زنده و در کار پردازد که موانع فعالیت و تحقیق آنان را از پیش برگیرد، و آنچه جامعه نیاز تحقیقی دارد بآنان ارائه شود و وسائل کار و تأمین معاش آنان سهل گردد و بهر حال هیچ دانشمندی دور از نظر نماند و عاطل و باطل نشود.

۴- آنچه را که در رشته‌های جامعه‌شناسی - اقتصاد - روانشناسی و نظیر اینها آموخته می‌شود مصداقهای آن بجای اینکه فعلاً در کشورهای فرنگی ارائه می‌شود از جامعه و محیط ایران و افراد ایرانی و زندگی آنان (از قدیم تا کنون) اخذ و مطرح گردد تا شناخت ایران و تطبیق آن قواعد بر ایران، و نوسازی و بازسازی ایران همه مسر باشد. و علاقه به ایران در جان اهل علم و تحصیل ریشه گیرد.

۵- ادبیات از آنجا که زمینه تمام معارف انسانی است، برای هر رشته دانشگاهی ادبیات همان رشته تدریس شود و آثار مربوط بدان رشته ارائه و تعلیم گردد تا شاگرد هر رشته را باسوابق آن در ایران آشنا سازد.

۶ - بر کتب آماده به چاپ بوسیله سازمان دانشگاهی نظارتی شود که مناسب با نیازمندیهای علمی و فنی جامعه تهیه گردد و از هر چه مکرر و بی‌مایه و «کهنه‌زبان» و «مفصل بی‌جهت» و منحرف و... است پیش‌گیری شود. (البته در این سازمان لازم است افرادی واقعاً منصف و آزاده و در عین حال جدی خدمت کنند. که تعطیل اندیشه‌ها

را موجب نباشند) حتی طرحی تهیه گردد که آثار گذشتگان نیز هر قدر مفید هستند، به تحریر امروزی درآیند و بلکه تلخیص شوند و در اختیار قرار گیرند تا کتاب روز محسوب گردند.

و بر آنچه محققان می نویسند نیز نظارت و راهنمایی صورت گیرد که ذهنی بیجهت کار نکند و یا از آنچه در همان موضوع دیگران نگاه داشته اند بی خبر نماند و بهر حال آنچه نوشته میشود، تازمان انتشار از همه جهت «جامع و مانع» باشد والا ترك گردد و تنها به جرائد و مجلات حواله میشود.

۷- هر دانشکده با تشکیل جلسه اساتید سابقه دار هر رشته، کلیه مسائلی را که لازم است تحقیق شوند و نقاط مجهول علمی آن رشته بدینوسیله معلوم یا مفصل گردند، معلوم کنند، و در لیستی قرار دهند، و هر فارغ التحصیلی رشته کمتر موظف باشد که یکی از آنها را برای پایان نامه خود برگزیند و چون رساله تهیه شد، چند استاد را موظف سازند که آن رساله را ظرف یکی دو سال، بررسی و کامل کرده و آماده چاپ و انتشار سازند تا بدینوسیله پس از ده یا بیست سال دیگر رشته های دانشکده کمتر مجهولی از گذشته داشته باشند و دیگر برای حال و آینده بیندیشند و کار کنند.

۸- برای دستگاههای ارتباط جمعی که لحظات فراغت مردم را در اختیار دارند سازمان دانشگاه با کمک متخصصین طرحهایی «آموزنده و سازنده» تهیه نماید که تدریجاً بمردم «آنچه را که مصلحت آنهاست که بیسندند و بدانند» بیاموزند و تلقین کنند، و مردم و ذهن مردم را بیوروند تا هماهنگی جمعی برای «هم هدفی - درست هدفی» فراهم آید و کار مدیریت را در همه واحدهای اجتماعی (از خانواده، مؤسسه، اداره، مدرسه تا دولت) آسان سازد، و بهر حال از «دلخواه مردم» درگذرند و به «مصلحت مردم» روی آرند.

بدیهی است که هنرها و تفریحات و سرگرمیها نیز میتوانند «هموار ساز راه چنین هدفی» باشند.

امید است با تأیید اولیای کنگره این نظرات کامل گردند و طرحهای اجرایی آنها نیز بامدد محققان فراهم شوند و صورت اجرا بخود گیرند.